

BRUK AV OBSERVASJONSSKJEMA I BARNEHAGEN VED BEKYMRING FOR ET BARN OG FØR HENVISNING TIL PPT

PPT og Barnehagemyndigheten forventer at alle barnehager i Sandefjord er kjent med og benytter disse observasjonsskjemaene:

- **TRAS (Tidlig Registrering Av Språkutvikling, 2-5 år).**
Kartlegger områdene: språkforståelse, språklig bevissthet, uttale, ordproduksjon, setningsproduksjon, samspill, kommunikasjon, oppmerksomhet. Håndbok, observasjonsskjema og tiltaksperm bestilles fra Senter for leseforskning, P.b. 8002, 4068 Stavanger. Tlf: 51833200. Epost:slfpost@slf.his.no
- **ALLE MED (Sosial atferd, 1-6 år)**
Kartlegger områdene: lek, trivsel, hverdagsaktiviteter, sansing/motorikk, språkutvikling, sosio/emosjonell utvikling. Veiledningshefte og observasjonsskjema bestilles fra Info Vest Forlag, www.infovestforlag.no
- **MIO (Matematikken-Individet-Omgivelsene, 2-5 år)**
Kartlegger områdene: problemløsning (matematisk språk/resonnering), telling og antall (tall, tallrekke og telling/antall), geometri (form og posisjon/mønster og orden). Håndbok og observasjonsark bestilles fra Aschehoug forlag, www.aschehoug.no/barnehage

Om kartleggingen:

Kartlegging og observasjon skal komme barnet til gode. Kartlegging må både si noe om hva barnet kan for å fremheve barnets kompetanse, og hva barnet ikke kan eller bare delvis kan. Barnehagen kan da tilrettelegge miljøet for å gi barnet enda bedre muligheter til å oppleve mestring og utvikle seg. Et observasjonsskjema er et kartleggingsverktøy som samler barnehagens observasjoner over tid. Barnet skal ikke testes, men barnehagen må av og til sørge for at barnet får erfare hverdagssituasjoner og aktiviteter i ulike miljø for å kunne observere om barnet har en ferdighet eller ikke.

Hva bruker PPT kartleggingen til?

- Inntak: Vurdere om henvisningen er en aktuell sak, alvorlighetsgrad og prioritering.
- Fordeling av saker: Valg av saksbehandler etter kompetanse og erfaring.
- PP-tjenestens egen utredning: Valg av testmateriale og tolkning av resultater bygger delvis på barnehagens kartlegging.
- Tiltaksutforming: Kartleggingen antyder hvilke områder det bør jobbes med.
- Skolestart: Kartlegging av for eksempel matematikk, språklig bevissthet, selvstendighet er nyttig.

Hvordan bør kartleggingen utføres?

PPT ønsker å få et bilde av barnets ferdighetsprofil med styrker og svakheter. Vi ønsker derfor at utfylling av kartlegging inkluderer lavere aldersnivå, uansett barnets alder. Dersom et aldersnivå er fullstendig fylt ut innenfor et område, trenger aldersnivået innenfor imidlertid ikke å fylles ut. Noen barn mestrer ferdigheter utover sin alder. Derfor blir det også viktig å observere hvor langt de er kommet i utviklingen og ikke stoppe selv om barnets alder er nådd i sirkelen. Dette gjøres for å få et bedre bilde av barnets ressurser og utfordringer.

Det anbefales å fargelegge feltet helt ved mestring. Ved delvis eller usikker mestring, markeres feltet med streker. Ved manglende ferdigheter står feltet åpent. Det anbefales å skifte farge fra hvert observasjonstidspunkt slik at barnets utvikling over tid kommer klart fram. Husk å bruke baksiden av skjemaene for å merke av dato og farge på hvert observasjonstidspunkt, hvem som har fylt ut, samt skrive evt. kommentarer. Husk også å ta kopi av både forsiden og baksiden av kartleggingen ved henvisning til PPT.

Hvilke skjema bør barnehagene bruke?

Vi ønsker at alle barn kartlegges med ALLE MED. Dersom barnehagen i tillegg opplever vansker knyttet til språk, oppmerksomhet og/eller samspill ønsker vi også TRAS. Observasjonsskjemaene vil ofte utfylle hverandre. Ved å bruke både TRAS og ALLE MED vil man kunne se språklig og sosial mestring i sammenheng. MIO utfyller TRAS i forhold til for eksempel matematisk språk og resonnering. PPT ønsker MIO kartlegging på henviste skolestartere.

Observasjonsskjema er ment å ha flere funksjoner:

- *Systematisere kunnskap man har om ferdigheter barn viser i naturlige situasjoner.
- *Sammenholde kunnskap som ulike voksne i personalet sitter inne med for å øke fellesforståelse og samarbeid.
- *Utgangspunkt for mer systematisk og målrettet observasjon av barn på utvalgte områder.
- *Sammenligne barns ferdigheter mot aldersforventning.
- *Lage et bilde av barnets sterke/svake sider.
- *Synliggjøre barnets utvikling over tid på en visuell og lettfattelig måte, ved å bruke ulike farger ved utfylling på forskjellige tidspunkt.
- *Oversiktlig utgangspunkt for samtale med foreldre.
- *Videreformidle en beskrivelse av barnets utvikling til andre fagfolk.
- *Planlegge og evaluere tilrettelegging/tiltak systematisk. Dokumentere arbeidet.
- *Gi barnehagelærere trygghet i arbeidet, ved å sikre bred og systematisk kartlegging.

Dersom barnehagen er bekymret for et barns utvikling eller får mistanke om at et barn kan trenge noe ekstra, er det lurt å starte med kartlegging, selv om det ikke er avklart om barnet bør henvises til PPT. Det er et godt utgangspunkt for å sette i gang og evaluere tiltak. Dersom barnehagen bestiller en konsultasjon hos PPT, ønsker vi også ofte at barnehagen har med relevant kartlegging.

Språkkartlegging av flerspråklige barn med TRAS:

Det kan være lurt å bruke observasjonsskjema uten aldersinndeling. Noen barnehager opplever god nytte av å kartlegge barn med to TRAS skjema; et for norskferdigheter og et for morsmålsferdigheter i samarbeid med foreldre. Når kartleggingsverktøy som er utviklet for barn med norsk som morsmål brukes på barn med norsk som andrespråk, må man være bevisst på at det man kartlegger er nettopp barnets norskkompetanse og ikke barnets totale språkkompetanse. For å få et riktig og helhetlig bilde av barnets totale språkkompetanse må også barnets morsmål kartlegges. Kartlegging av norskferdigheter med TRAS i barnehagen vil likevel være et viktig verktøy for å sette i gang gode tiltak for språkstimulering. Det blir viktig å meddele foreldre at resultatet av en TRAS-kartlegging ikke er en indikasjon på barnets totale språkkompetanse da barnet kan ha et velutviklet, aldersadekvat morsmål.

Skal alle barn som henvises til PPT kartlegges?

Ja, men med visse unntak.

- Barn 0-1 år eller barn med alvorlig forsinkelse som fungerer under 1 års alder.

- Barn som nylig har begynt i din barnehage og derfor vanskelig å kartlegge ennå, men likevel har et tydelig behov for henvisning.
- Barn med diagnose innenfor autismspektret som kartlegges med ABBLIS-R.